

10. Линней Карл. Философия ботаники. – М.: Наука, 1989. – 454 с.
11. Петров В.В. В мире субтропических растений. – М.: Наука, 1971. – С. 118-119.
12. Соколов С.Я. (ред.) Деревья и кустарники СССР. – М.-Л.: Изд-во АН СССР, т. IV. – 1958. – С. 40.
13. Тахтаджян А.Л. Система магнолиофитов. – Л.: Изд-во Академии наук, 1987. – 283 с.
14. Linnaeus G. Genera plantarum. Cercis: Hamburg, 1759. – P.96-117.
15. Linnaeus G. Species Plantarum. – Holminae: Salvii. – Stokholm, 1753. – P. 124-132.

УДК 330.133.7

Аспір. Т.І. Вовчук¹ – Національний АУ

БІОЛОГІЧНІ АКТИВИ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Визначено роль лісу у подоланні глобальних змін клімату, визначено необхідність визнання лісових ресурсів біологічними активами та переходу на нові засади управління та обліку біологічних активів у лісовому господарстві.

Doctorate T.I. Vovchuk¹ – National Agricultural University

Biological assets of forestry

The role of forest in overcoming of global changes of climate is certain in the article, the necessity of confession of forest resources is certain by biological assets and transition on new government bases and account of biological assets in forestry.

Природними і генетично закладеними багатствами України є лісові масиви. В умовах актуальної на сьогодні проблеми глобального потепління саме лісові насадження стають на захист стабільності клімату, підтримання екологічної рівноваги і недопущення парникового ефекту (збільшення концентрації двоокису вуглецю (CO₂)) в атмосфері. Враховуючи планетарні масштаби цієї проблеми, для її вирішення необхідна консолідація всіх країн для розробки та впровадження спільної програми зі зменшення викидів і збільшення обсягів поглинання парникових газів. У такій ситуації найпріоритетнішим та водночас екологічно безпечним і економічно виправданим засобом боротьби із глобальними змінами клімату є розширене відтворення та збільшення продуктивності біомаси лісів. Адже, якщо ліс не страждає від пожеж, необґрунтованих рубань або хвороб, його біомаса нагромаджується, що сприяє поглинанню і консервуванню більшої кількості вуглецю [1].

В умовах прогресуючих урбаністичних процесів, що значною мірою впливають на забруднення навколишнього середовища (збільшення вмісту канцерогенних речовин у повітрі та його загазованість внаслідок діяльності промислових підприємств), не можна не враховувати позитивного впливу лісових насаджень на організм людини, що виявляється, передусім, у підтримці балансу природних чинників життя людини.

Для досягнення якнайповнішого контролю за природними процесами, що відбуваються в лісовому господарстві, всі економічно розвинуті європейські країни ухвалили ряд законодавчих актів, що сформували базу так званої міжнародної лісової політики. Україна, своєю чергою, намагається долучитися до цих інтеграційних процесів, переймаючи досвід у регулюванні основних питань порядку ведення лісового господарства.

¹ Наук. керівник: проф. В.К. Савчук, д-р екон. наук – НАУ, м. Київ

До таких питань можна віднести такі блоки:

- **лісокористування** – визначення видів рубань та конкретні обмеження лісокористування; механізм заборони проведення рубань при невиконанні термінів лісовідновлення;
- **лісовідновлення** – обґрунтування методів та термінів лісовідновлення та особливості вимоги до його проведення; контроль за якістю насіннєвого матеріалу;
- **лісовпорядкування та інвентаризація** – види та структура здійснення лісової таксації;
- **охорона та захист лісу** – вживання попереджувальних та охоронних заходів щодо усунення лісових пожеж та спалахів хвороб або шкідників;
- **додаткові питання** – особливості ведення господарства в лісах різного цільового призначення; збереження культурної спадщини тощо.

Одним із ключових питань організації ведення лісового господарства є управління лісовими ресурсами, що виявляється у забезпеченні повного контролю за достовірністю облікової та аналітичної інформації. Облік у лісовому господарстві повинен ураховувати всю специфіку об'єктів галузі, які функціонують в умовах впливу біологічних законів.

Для цього, насамперед, необхідно визначитися з поняттям "ліс" і "лісові ресурси", які є основними об'єктами цієї галузі. Ліс – це сукупність землі, рослинності, в якій домінують дерева та чагарники, тварини, мікроорганізми та інші природні компоненти, що в своєму розвитку біологічно взаємопов'язані, впливають один на одного і на навколишнє середовище [4]. Відповідно до наведеного означення стає зрозумілою необхідність комплексно вивчати та аналізувати цей актив, а в господарській діяльності використовувати його з урахуванням впливу зовнішнього середовища. Лісовими ресурсами є деревина, технічна і лікарська сировина, кормові, харчові та інші продукти лісу, що використовуються для задоволення потреб населення та виробництва [4].

Сьогодні, на жаль, нівелюється значення лісу як біологічного рятівника людства, тому в умовах негативних глобальних змін клімату, вкрай важливою стала переоцінка усталених стандартів стосовно управління лісовими активами, які потрібно організовувати, виходячи з впливу на результати господарювання, біологічних трансформацій. Визнання лісових ресурсів біологічними активами дасть змогу змінити психологію власника на користувача і поновому підійти до експлуатації лісу.

Використовуючи законотворчий досвід європейських країн, Україна затвердила у листопаді 2005 р. тридцятий за номером стандарт бухгалтерського обліку під назвою "Біологічні активи", що визначає обліковий підхід, подання фінансових звітів та розкриття інформації, пов'язаної з сільськогосподарською діяльністю відповідно до вимог МСБО 41 "Сільське господарство".

Новостворену проблему опрацьовували відомі українські науковці-практики, серед яких необхідно виділити, передусім, канд. екон. наук С. Голова, канд. екон. наук В. Костюченко та Р. Грачову, яка в своїх коментаріях визначила основні проблеми та невирішені питання. Всі публікації об'єднує, по суті, одна деталь – акцент у них робиться на облік біологічних активів у сільському господарстві, при цьому біологічні активи у лісовому господарстві залишаються майже без уваги. Згідно з МСБО 41 сільськогосподарська

діяльність включає різноманітні види діяльності, наприклад, тваринництво, лісництво, вирощення однорічних та багаторічних рослин, фруктових садів та насаджень, квітництво та водне господарство (зокрема, риборозведення) тощо. Для всіх цих видів діяльності характерними є такі спільні риси:

- здатність змінюватися. Живі тварини та рослини, здатні до біологічної трансформації;
- управління змінами. Управління спрощує біологічне перетворення шляхом поліпшення або, принаймні, стабілізації умов, необхідних для того, щоб цей процес відбувався. Тобто, середовище, в якому відбуваються біологічні трансформації, є керованим;
- оцінка змін. Вимірювання та контроль за зміною якості, викликаних біологічним перетворенням, є повсякденною функцією управління [5].

Незважаючи на ці характеристики, лісове господарство однозначно не можна віднести до сільськогосподарської діяльності, адже лісозаготівельні організації не управляють (не керують) змінами біологічних активів. При цьому лісогосподарські підприємства, які займаються лісокористуванням і відповідно лісовідновленням, можуть управляти зазначеними вище змінами. Цю особливість у лісовому господарстві необхідно враховувати і чітко диференціювати.

Дія національного та міжнародного стандартів поширюється на власне біологічні активи, додаткові біологічні активи та сільськогосподарську продукцію на час збирання врожаю і не поширюється на:

- сільськогосподарську продукцію, що зберігається після її первісного визнання;
- продукти переробки сільськогосподарської продукції;
- біологічні активи, не пов'язані із сільськогосподарською діяльністю.

Для лісового господарства характерною є така класифікація біологічних і "небіологічних" активів (табл. 1).

Табл. 1. Класифікація біологічних активів у лісовому господарстві

Біологічні активи	Сільськогосподарська продукція, яка належить до сфери дії П(С)БО 30	Додаткові біологічні активи, на які поширюється дія стандарту	Продукти переробки, що не входять до сфери дії Положення
Дерева в лісі (лісовий масив)	деревина ділова, хлисти, жердя, деревина для технологічних потреб, дерев'яна сировина для виготовлення дубильних екстрактів, дрова, живиця		пиломатеріали, ефірні масла
Лісорозсадники, маточні плантації, лісонасінневі плантації	дерева для реалізації	сіянці, саджанці	
Дикі тварини	Шкурки	приплід	м'ясопродукти

Зазначені вище біологічні активи поділяються на довгострокові (лісовий масив, дикі тварини) та поточні (лісорозсадники, маточні та лісонасінневі плантації).

На завершення, можна зробити висновок про здійснення Україною перших кроків на шляху до глибокого переосмислення усталених підходів до

організації обліку лісових ресурсів, та розуміння того, що визнання таких ресурсів біологічними активами дасть змогу по-новому оцінити, якісно раціоналізувати та модернізувати систему їх обліково-аналітичного забезпечення. Крім цього, це дасть змогу організувати облік та аналіз біологічних активів таким чином, щоб якнайповніше врахувати можливості та ресурсний потенціал суб'єктів господарювання для визначення фінансових результатів (як загального критерію ефективності) діяльності підприємств лісового та деревообробного комплексів України.

Література

1. Букша І., Пастернак В., Корнієнко В. Роль лісового господарства у зменшенні ризику глобальних змін клімату// Лісовий і мисливський журнал. – 2002, № 1. – С. 28-29.
2. Голов С.Ф., Костюченко В.М. Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами. Практичний посібник. – К.: Лібра, 2004. – 880 с.
3. Грачова Р. Облік у сільському господарстві: біологічні активи// Дебет-Кредит. – 2006, № 1-2. – С. 20-25.
4. Лісовий кодекс України// www.liga.kiev.ua.
5. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку 2001: зміни та доповнення/ Перекл. з англ. за ред. С.Ф. Голова. – К.: Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2001. – 224 с.
6. Полякова Л., Сторожук В., Попов М., Кирилюк С. Порівняльний аналіз лісових законів європейських країн// Лісовий і мисливський журнал. – 2003, № 4. – С. 10-11.
7. П (С) БО 30 "Біологічні активи"// www.liga.kiev.ua.

УДК 33+504.4.054

Асист. Л.І. Дяченко – НЛТУ України

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ ПРИРОДНИХ ВОДНИХ СЕРЕДОВИЩ РЕКРЕАЦІЙНИХ ЗОН УКРАЇНИ

На основі системних досліджень показано доцільність застосування біологічних тест-об'єктів у природних умовах їх життя для оцінювання екологічного стану природних вод реакційних зон України.

Assistant L.I. Dyachenko – NUFWT of Ukraine

Conceptual researches of the ecological state of natural waters environments of recreation areas of Ukraine

On the basis of the system researches the expedience of application of biology test of objects in the nature conditions of their life for the evaluation of ecological state of nature waters of reactionary areas of Ukraine is shown.

Розвиток промислових технологій останніми роками призвів до того, що у навколишнє природне середовище можуть потрапляти нові, непередбачувані токсичні сполуки, виявлення яких відомими фізичними й хімічними методами та засобами не завжди можливе. Такі сполуки утворюються, по суті, неконтрольовано, як побічний негативний продукт людської діяльності, розчиняючись у водному середовищі, вони через харчовий ланцюг потрапляють в організми живих істот, де нагромаджуються та негативним чином впливають на життєво важливі процеси. Необхідно сподіватись, що така ситуація у майбутньому ще більше загостриться. Поява у навколишньому середовищі